

AVANÇA

MAIG 2026 N.5

Sexualitat i discapacitat intel·lectual: camins recorreguts, reptes per compartir

A març de 2026, Reus va acollir el I Congrés Nacional de Sexualitat i Discapacitat Intel·lectual, organitzat per la Fundació Villablanca. Durant dues jornades, professionals, persones amb discapacitat intel·lectual, famílies, entitats i persones expertes van compartir experiències i reflexions sobre com garantir una vivència de la sexualitat i l'afectivitat basada en els drets, els suports, el respecte i la seguretat.

El Congrés va recordar que la sexualitat és molt més que sexe o prevenció de riscos: té a veure amb la dignitat, el cos, el desig, el plaer, la identitat, els vincles, la intimitat, el consentiment i la possibilitat de construir relacions significatives. També va posar de manifest que aquests drets necessiten entorns que els facin possibles: professionals formats, famílies acompanyades, recursos accessibles i centres capaços de revisar les seves pràctiques quotidianes.

L'avaluació posterior va confirmar l'impacte del Congrés, amb una valoració general molt elevada per part dels assistents. Més enllà de les dades, el seu principal valor va ser obrir un espai compartit per parlar amb claredat d'una realitat massa sovint silenciada.

Aquest número d'AVANÇA pren el Congrés com a fil conductor per recórrer alguns dels grans reptes actuals: els drets sexuals i reproductius, la intimitat, el consentiment, les necessitats de suport, la maternitat, les relacions afectives, la prevenció d'abusos i el paper dels centres, les famílies i la comunitat.

La sexualitat és més que sexe

Una de les idees centrals del Congrés és que la sexualitat forma part de la vida de totes les persones. Aquesta mirada queda molt ben expressada en el leprello "La sexualitat és...", una peça visual que recull conceptes com intimitat, consentiment, drets i deures, límits, reproducció, vincles afectius, plaer, identitat, parts del meu cos i orientació del desig. El missatge és directe: "La sexualitat és més que sexe" i "La sexualitat som totes".

Aquest material mereix una menció especial perquè la seva aportació ens recorda que parlar de sexualitat no és parlar només de professionals, protocols o drets en abstracte, sinó també de la veu, la creativitat i l'experiència de les mateixes persones.

Drets sexuals i reproductius: del reconeixement a la pràctica

Els drets sexuals i reproductius són drets humans. La seva garantia implica que totes les persones puguin viure la seva sexualitat en llibertat, sense violència ni discriminació, amb informació accessible, suport per prendre decisions i respecte a la seva intimitat i vida privada. En el cas de les persones amb discapacitat intel·lectual, aquests principis continuen trobant barreres importants: prejudicis, sobreprotecció, manca d'educació sexual adaptada, dificultats d'accés als serveis de salut sexual i reproductiva, i negació de la maternitat o la paternitat

El repte no és només reconèixer aquests drets en documents o discursos institucionals. El repte real és transformar-los en pràctiques quotidianes: oferir educació sexual accessible, garantir espais d'intimitat, formar professionals i famílies, incorporar el suport al consentiment i assegurar que les persones amb discapacitat intel·lectual puguin participar en les decisions que afecten el seu cos, les seves relacions i el seu projecte de vida. Com es va assenyalar al Congrés, la discapacitat no limita els drets; el que els limita són les barreres socials, culturals, institucionals i relacionals.

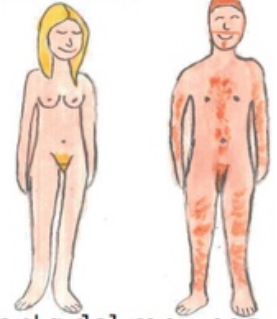
Intimitat: una condició per a la dignitat

La intimitat va aparèixer de manera transversal en moltes de les aportacions del Congrés. No es tracta d'un privilegi ni d'una qüestió secundària, sinó d'un dret fonamental i d'una condició necessària per a la dignitat.

Els materials presentats sobre la intimitat com a dret fonamental recorden que la manca d'intimitat pot convertir-se en una forma de victimimització invisible. Són pràctiques que poden semblar petites, però que tenen un impacte directe en la vida de les persones. Garantir la intimitat implica canvis concrets als serveis.

Cal reflexionar: "Jo viuria en aquest hogar o residència? Si ho fes, com em sentiria i què canviaria?" Aquesta pregunta pot orientar una revisió honesta dels entorns residencials i dels serveis de dia.

La sexualitat és...

parts del meu cos

La sexualitat és...

vincles
afectius

Que trenca la intimitat?

- 1 Entrar en una habitació sense trucar.
- 2 Mostrar espais privats a visites externes.
- 3 Compartir informació personal sense control
- 4 No respectar les pertinences personals
- 5 No permetre moments de soletat.

Consentiment: no és només dir sí o no

El consentiment va ser un altre dels grans temes del congrés. Es va plantejar una mirada especialment útil per als serveis: el consentiment no es pot entendre només com un acte legal o com una resposta puntual de “sí” o “no”. És un procés comunicatiu, bidireccional i contextual, que implica informació, voluntat, consciència, possibilitat real de decidir, capacitat de posar límits i llibertat per canviar d’opinió. Aquesta mirada és especialment important en persones amb necessitats de suport, perquè el consentiment pot estar condicionat per relacions de dependència, autoritat, por, pressió, manca d’informació, dificultats comunicatives o experiències prèvies de sobreprotecció.

“Estem garantint les condicions perquè les persones puguin decidir amb la màxima llibertat possible?”

En la pràctica professional, això implica educar en el consentiment des del dia a dia: preguntar, anticipar, demanar permís, respectar preferències, treballar el “sí”, el “no” i el “no ho sé”, oferir suports comunicatius, utilitzar històries socials, pictogrames, role-playing o modelatge, i revisar constantment si les persones poden expressar realment els seus desitjos i límits.

Educació sexual i oportunitats per vincular-se

L’educació sexual als centres no pot ser una activitat puntual ni limitar-se a respondre davant de situacions problemàtiques. Experiències com “Yo también siento” i el SASS-DI mostren que moltes persones amb discapacitat intel·lectual han tingut poc accés a informació clara sobre el seu cos, els seus afectes, els seus desitjos, les seves emocions i les seves relacions. Aquesta manca d’educació sexual sovint es relaciona amb la infantilització, la sobreprotecció, la falta d’intimitat i les dificultats per diferenciar amistat, enamorament, parella o sexualitat.

Educar en sexualitat és també educar en autonomia, autoestima, benestar emocional, cura del cos, límits, consentiment, diversitat, vincles saludables i prevenció d’abusos. Per això són importants els tallers adaptats, l’atenció individual, la formació a professionals, l’acompanyament a famílies i l’assessorament a entitats. La sexualitat s’ha d’abordar des d’una mirada positiva, accessible i ajustada a les necessitats de suport de cada persona.

Ara bé, aquesta educació només té sentit ple si després existeixen oportunitats reals per relacionar-se. Les persones amb discapacitat intel·lectual també necessiten espais per conèixer gent, fer amistats, enamorar-se, tenir cites i construir vincles significatius. Iniciatives com Dinder Club mostren la importància de crear entorns accessibles i segurs, amb suports professionals, perquè les relacions afectives i sexoafectives puguin viure’s amb llibertat, respecte i dignitat.

Prevenió, detecció i actuació davant abusos

La prevenció dels abusos forma part essencial de l'educació sexual i de la defensa dels drets de les persones amb DI. No es tracta només d'actuar davant una sospita, sinó de construir entorns més segurs: amb informació accessible, límits clars, espais d'intimitat, professionals formats i persones que puguin identificar situacions de risc i demanar ajuda. Els límits formen part de l'educació sexual tant com els drets, i cal treballar-los de manera continuada als centres, amb les famílies i amb les mateixes persones.

La detecció exigeix una mirada atenta als canvis i no limitar-se als signes físics. Un abús pot produir-se amb contacte, sense contacte o a través de l'entorn digital, i pot estar relacionat amb manipulació, pressió, engany, aprofitament o força. Per això cal estar alerta davant canvis en l'estat d'ànim, rebuig sobtat al contacte, evitació de persones o espais, ansietat, conductes sexualitzades no habituals, autolesions, regressions o alteracions del son i l'alimentació. En l'àmbit digital, també poden aparèixer senyals com por al mòbil, ús secret de dispositius, esborrat de missatges, perfils ocults o contactes que la persona no sap explicar.

Quan apareix una sospita, la resposta ha de ser ràpida, coordinada i respectuosa. Cal escoltar la persona sense qüestionar-la ni pressionar-la, valorar el risc, garantir la protecció, evitar la revictimització, activar els protocols interns i coordinar-se amb els serveis especialitzats. La sobreprotecció i el silenci no protegeixen; el que protegeix és oferir educació sexual, reconèixer la sexualitat, ensenyar límits, crear espais segurs, escoltar els canvis i actuar amb claredat quan alguna cosa no va bé.

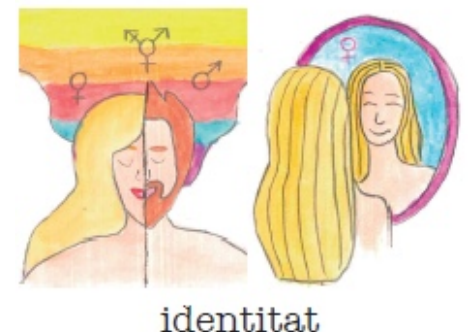
Reptes per compartir

Reconèixer la sexoafectivitat de les persones és reconèixer una dimensió essencial de la seva humanitat. Totes les persones tenen cos, desig, afectes, intimitat, necessitat de vincles, dret al plaer, dret a decidir i dret a ser respectades en la seva manera singular de viure les relacions.

Des dels centres, els equips i les famílies que formen part de l'entorn de la Coordinadora de Centres de Discapacitat Intel·lectual de Catalunya, aquest reconeixement ens interpel·la directament. Ens demana incorporar la dimensió sexoafectiva dins dels drets, dels plans de suport i de la qualitat de vida; revisar les pràctiques quotidianes; adaptar els serveis; generar espais d'intimitat, educació i acompanyament; i avançar cap a una mirada més centrada en els drets, els suports i la dignitat.

La sexualitat és...

Cocreació i participació

La cocreació és especialment important en l'àmbit de la sexoafectivitat perquè permet construir materials que no parlen només sobre les persones amb discapacitat intel·lectual, sinó amb elles i des de les seves necessitats, experiències i formes d'expressió. En aquest sentit, el leporello "La sexualitat és..." és un bon exemple de com transformar conceptes complexos —com el consentiment, la intimitat, els límits, el desig o els vincles afectius— en un llenguatge visual, accessible i significatiu. La participació d'una il·lustradora i d'una arteterapeuta de Villablanca ha ajudat a donar forma a una proposta sensible, clara i propera, que reconeix les persones amb DI com a protagonistes del seu propi dret a comprendre, expressar i viure la seva sexualitat amb dignitat, suport i respecte.

Coneix més sobre el I Congrés Nacional de Sexualitat i Discapacitat Intel·lectual

Vols saber més sobre el I Congrés Nacional de Sexualitat i Discapacitat Intel·lectual? Accedeix al web sassdicongres.cat, on podràs veure els vídeos de les principals ponències, descarregar el document de conclusions del Congrés i conèixer millor les persones expertes i ponents que hi van participar. Aquest espai recull els continguts principals d'una trobada que va permetre compartir coneixement, experiències i reptes al voltant de la sexualitat, l'afectivitat i els drets de les persones amb discapacitat intel·lectual.

Vídeos del congrés amb les ponències i aportacions dels experts participants

